

درسهای اخلاق آیت الله آملی

عارف فرزانه حضرت آیت الله العظمی
آقاشیخ محمد تقی آملی رحمه الله

به کوشش و گزینش

صادق حسن زاده

قم - خیابان ارم - پاساژ قدس - طبقه همکف - پلاک ۸۴ تلفن: ۷۷۳۹۵۲۵

درسهای اخلاق آقا شیخ محمدتقی آملی

مؤلف / حجة الاسلام صادق حسن زاده

ناشر / انتشارات قائم آل محمد علیه السلام

نوبت چاپ / اول - ۱۳۸۴

چاپخانه / نوید اسلام

شمارگان / ۵۰۰۰ نسخه

قیمت / ۱۱۰۰ تومان

شابک: ۵-۳-۹۶۱۶۵-۹۶۴ - ۵-۳-۹۶۱۶۵-۹۶۴ ISBN: 964-96165-3-5

فهرست مطالب

۹	فایده علم اخلاق چیست؟
۹	معرفت نفس
۱۱	علت دیر رسیدن انسان به مراتب کمال
۱۲	آیا قصد گناه کردن، گناه است؟
۱۴	آیا توبه، واجب فوری است؟
۱۴	رجا افضل از خوف است
۱۵	مناجات امام سجّاد علیه السلام
۱۶	اندرز سگ به عابد
۱۷	فرق خوف و خشیت
۱۸	حالت شوق چیست؟
۲۰	توبه واقعی قبول می شود
۲۱	تعداد گناهان کبیره
۲۱	حکمت پنهان سازی بعضی از امور
۲۲	ملاک کبیره و صغیره بودن گناه
۲۶	نماز واقعی
۲۶	خطر کوچک شمردن گناه
۲۸	سرور بر گناه صغیره

۲۸	..... اظهار گناه
۲۹	..... الگوی بد
۳۰	..... سهیل شماردن گناه پنهان
۳۰	..... تبدیل گناه صغیره به کبیره
۳۱	..... حقیقت توبه
۳۱	..... چرا دنبال طیب نمی‌رویم؟
۳۳	..... توبه از دیدگاه علوم مختلف
۳۴	..... انگیزه‌ها در ترک گناهان
۳۷	..... اقسام توبه کنندگان
۳۹	..... ملاک کارها آخر آنهاست
۴۲	..... اسباب صدور گناه
۴۴	..... قدرت صبر
۴۵	..... یک دل و یک محبت تمام
۴۶	..... تقویت دینی
۴۷	..... نخستین وظیفه سالک الی الله
۴۸	..... ماهیت گریه‌ها
۴۹	..... معنای لَا جَبْرَ وَلَا تَقْوِیَظْ بَلْ أَمْرٌ بَیْنِ الْأَمْرَیْنِ
۵۰	..... علّت تفاوت حال انبیاء
۵۲	..... عجز از شکر
۷۲	..... مقام مقربین
۷۸	..... راه‌های تهذیب اخلاق
۸۵	..... دارو مناسب بایماری باشد

۸۶	فایده اعمال ما چیست؟
۸۷	حُسن تواضع به نعمت های الهی
۸۸	احسان سبب محبت است
۸۹	معیار برتری علم
۹۰	محبت بین خالق و مخلوق
۹۲	رحمت بیکران خدا
۹۲	علت اختلاف مردم در حجت
۹۳	یک دل و یک محبت
۹۴	دل شکرآمیز
۹۵	فقط تو را می خواهیم!
۹۵	درس اشتیاق
۱۱۱	انس ثمره محبت
۱۱۶	خوف ثمره محبت
۱۱۹	حالت اذلال چیست؟
۱۲۵	مقام رضا ثمره محبت
۱۲۸	مقام رضا در آیات و روایات
۱۳۳	مؤمن واقعی کیست؟
۱۳۸	مقام جذبه
۱۳۹	حال جذبه در نماز
۱۴۳	رابطه دعا و رضا
۱۴۷	نشانه های محبت
۱۵۳	فانی شدن در محبوب

۱۶۹	.....	محبت باید طولی باشد نه عرضی
۱۸۱	.....	ویژگیهای رَحیق مَخْتوم
۱۸۸	.....	اسباب خوف مُحَبَّان
۱۹۵	.....	ملاک خائف یا محب بودن
۱۹۶	.....	اثر کتمان محبت در تکامل انسان
۲۱۲	.....	خدا همه مخلوقاتش را دوست دارد
۲۱۴	.....	قُرب به خدا چیست؟
۲۲۱	.....	مدعی محبت الهی
۲۲۳	.....	غضب
۲۲۷	.....	اقسام غضب
۲۲۹	.....	آثار بدنی غضب
۲۳۱	.....	آثار روحی غضب
۲۳۳	.....	درمان خشم
۲۳۹	.....	حلم حضرت سلمان
۲۴۳	.....	اسباب غضب
۲۴۵	.....	راه درمان اسباب غضب
۲۶۱	.....	جَلَم افضل از کَظَم الغیظ است
۲۷۶	.....	انتقام شرعی ملا

بسم الله الرحمن الرحيم

این کتاب شامل درسهای اخلاق ایشان است که شبهای چهارشنبه در مسجد مجدالدوله تهران برگزار می‌شده و در سال ۱۳۳۴ شمسی توسط دو نفر از شاگردان ایشان تنظیم شده و به نام «حیات جاوید» به چاپ رسیده است که به‌خاطر اغلاط فراوان آن هنگام حروفچینی و افتادگی از آیات و روایات، بیش از یکبار چاپ نشده با این که این کتاب ارزنده پر از مطالب راهگشای عملی در امور اخلاقی است. آیت‌الله آملی در مقدمه کوتاه خود بر این کتاب می‌نویسد: «... این عبد ضعیف فانی محمد تقی آملی بر حسب امر و تقاضای جمله‌ای از برادران ایمانی در هر هفته یک شب با قلت بضاعت به مذاکرات اخلاقی قیام نمود و خود را مصداق «طیب یداوی الناس و هو علیل» قرار داد و دسته‌ای از دانشمندان با شوقی تمام، خلاصه آن مذاکرات را به رشته تحریر درآوردند و از آن جمله آقای آقامیرزا ابوالقاسم میرزایی و آقای اسماعیل آقا سراجیان، کوششی بسزای در جمع‌آوری آن مطالب مبذول داشتند و این مجموعه، خلاصه زحمات ایشان است...».

ما مطالب مهم این کتاب را برگزیدیم و پس از تصحیح و تخریج مصادر آیات و روایات و اشعار و اعراب گذاری آنها، به این شکل مطلوب ترتیب دادیم و اگر کلمه یا عبارتی بر آن افزودیم و یا ترجمه نمودیم، آنها را داخل کروشه قرار دادیم.

امیدوارم برای شیفتگان اخلاق و عرفان قابل استفاده باشد.

حوزه علمیه قم - زمستان ۱۳۸۰ ش

صادق حسن زاده